

Kansantalouden tilinpidon ja
maksutaseen julkaisukäytännöt
ja uudistetut aikataulut vuodesta
2019 lähtien

Sisällysluettelo:

Tausta	3
Kansainvälinen ohjeistus ja käytännöt	3
Kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen käytäntöjen vertailu kansainväliseen ohjeistukseen.....	4
Kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen julkaisuajankohtien käytänteet 19.6.2019 asti.....	5
Kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen uudistetut julkaisuajankohdat 20.6.2019 lähtien	6
Kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen uudistettujen julkaisuajankohtien erityishuomiot.....	7

Tausta

Kansantalouden tilinpito ja maksutase ovat luonteeltaan revisoituvia tilastoja. Näistä tilastoista toivotaan toisaalta nopeaa taloustietoa kuukausi- ja neljännesvuosittain, mutta toisaalta kattavampaa tietoa talouden rakenteista.

Nopean tiedon tarkoituksena on kuvata talouden kehityksen suuntaa tiettyjen keskeisten tunnuslukujen tai indikaattorien kautta. Tarkemmalla ja kattavammalla tiedolla voidaan perehtyä talouden rakenteisiin ja yksityiskohtiin, joiden perusteella voidaan tehdä pidemmälle tähtääviä päätöksiä.

Koska nopeiden ja tarkkojen kansantalouden tilinpidon osa-alueiden tuotannossa käytettävät lähdeaineistot valmistuvat hyvin erilaisella viiveellä, tarkentuvat tilinpidon tiedot ajan myötä. Näin ollen tietojen tarkentuminen kuuluu olennaisesti kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen tietojen luonteeseen.

Jatkuva ja tiheä tietojen revisoituminen voi kuitenkin olla tietojen käyttäjille haastavaa. Tämän vuoksi niin kansallisilla käytännöillä kuin kansainvälisillä sopimuksilla yritetään löytää toimivaa kompromissia julkaista ajantasaisia, mutta samalla vakaita kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen tietoja.

Kansainvälinen ohjeistus ja käytännöt

Tällä hetkellä EU-tasolla on useita asetuksia, jolla säädellään kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen sisältöä ja tuotantomenetelmiä. Tärkeimpänä on Euroopan kansantalouden tilinpito- ja aluetilinpitojärjestelmästä Euroopan unionissa annettu asetus¹. Kyseisen asetuksen liitteenä on niin tilinpidon ESA-käsikirja² kuin Eurostatille toimitettavien taulukoiden sisällön, aikasarjojen pituuden ja toimitusaikataulut määrittelevä ESA2010-lähetämisohjelma.

Kansantalouden tilinpidon tietoja käytetään EU-tasolla lukuisiin hallinnollisiin tarkoituksiin. Erityisesti julkisen talouden alijäämän ja velan tilastointia varten on laadittu EDP-asetus³. Lisäksi jäsenmaiden EU-maksuosuuksien määrittelyyn on käytössä BKTL-asetus⁴. Maksutaseen laadintaa ohjaa BPM6-manuaali, Euroopan keskuspankin (EKP) suuntaviivat⁵ sekä EU:n erillinen asetus⁶.

Yllä mainituissa asetuksissa ei anneta ohjausta kansantalouden tilinpidon tietojen revisoitumiseen, vaan ainoastaan eri osa-alueiden tietosisältöjen viimeisiin toimitusajankohtiin. Maksutaseen osalta EKP puolestaan ohjaa toimittamaan päivittyviä tilastotietoja aina viimeisimpien tietotoimitusten yhteydessä. Lisäksi EKP määrittelee tarkan päivitysajankohdan ja tilastotietojen päivittyvän ajanjakson pituuden.

Vuonna 2012 raha-, rahoitus- ja maksutasekomitea CMFB linjasi harmonisoidun eurooppalaisen revisiopolitiikan kansantalouden tilinpidolle ja maksutaseelle. Koska EU-jäsenmaat ovat toistaiseksi soveltaneet harmonisoitua revisiopolitiikkaa vaihtelevasti, täsmennettiin linjauksia vuonna 2016 tehdyn kehittämistyön pohjalta.

Euroopan harmonisoidun revisiopolitiikan (HERP) linjaukset ovat jäsenmaille suosituksia. Siinä revisiot ryhmitellään rutiinirevisioihin (routine revisions) ja aikasarjatarkastuksiin (benchmark revisions). Rutiinirevisiot aiheutuvat siitä, että

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 549/2013

² The European System of National and Regional Accounts, ESA2010

³ Neuvoston asetus (EY) 479/2009, muutettu viimeksi komission asetuksella (EU) 220/2014

⁴ Neuvoston asetus (EY, Euratom) N:o 1287/2003

⁵ EKP/2011/23

⁶ Komission asetus (EU) N:o 555/2012

tilinpidon lähdeaineistot valmistuvat eri ajankohdissa ja luovat tarpeen päivittää tietoja. Rutinirevisioissa neljännesvuosi- ja vuositietojen tulisi olla yhtenevät huoltotaseen, sektoritilien, rahoitustilien sekä maksutaseen osalta. Syyskuussa kaikkien näiden osa-alueiden tulisi lisäksi olla keskenään koherentit.

Aikasarjojen pituudesta HERP ohjeistaa, että neljännesvuositietojen päivittyvän aikasarjan pituus olisi kuluvan vuoden neljännestietojen lisäksi neljän aiemman vuoden neljännestiedot. Poikkeuksena on syyskuu eli kolmas neljännes, jolloin aikasarjan pituutta ei ole rajoitettu. Vuositietojen osalta suosituksena on päivittää neljää edellistä vuotta kalenterivuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Toisella neljänneksellä voidaan päivittää kahta edellistä vuotta tai kansallisen tarpeen vaatiessa neljää edellistä vuotta. Kolmannella neljänneksellä, samoin kuin neljännesvuositiedoissa, vuositietojen aikasarjan vuosipäivitysten pituus on rajoittamaton. Neljännellä neljänneksellä voidaan julkaista kahden edellisen vuoden tiedot.

Aikasarjarevisiota suositellaan tehtäväksi viiden vuoden välein (eli vuosina 2019, 2024, 2029, 2034, jne.). Revisioita on toivottavaa tehdä koko aikasarjan pituudelta. Tietojen julkistus tulisi ajoittaa vuoden kolmannelle neljännekselle, eli käytännössä syyskuulle. Aikasarjatarkastuksen yhteydessä on suositeltavaa, että kaikki tilinpidon ja maksutaseen eri osa-alueiden tiedot täsmäävät toisiinsa, kaikki tärkeät lähdeaineistot ja merkittävät menetelmä uudistukset on huomioitu sekä kaikki tiedossa olevat luokittelumuutokset on tehty. Kansainväliset kansantalouden tilinpidon (vrt. SNA2008/ESA2010-uudistus vuonna 2014) tai maksutaseen menetelmä uudistukset (vrt. BPM5 päivitys BPM6 vuonna 2014) tehdään kansainvälisesti koordinoituna.

Lähetämisohjelman aikataulujen lisäksi Eurostat on ohjeistanut, että kansantalouden tilinpidon tiedot tulee toimittaa aina kansallisten julkistusten yhteydessä myös Eurostatille. Maksutaseessa on vastaava käytäntö eli tiedot toimitetaan kansallisten julkistusten yhteydessä EKP:lle.

Kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen käytäntöjen vertailu kansainväliseen ohjeistukseen

Suomessa kansantalouden tilinpidon tiedot tuotetaan lähes täydellisesti ESA2010-lähetämisohjelmaa noudattaen. Toistaiseksi on ollut pieniä, teknisistä syistä johtuvia puutteita ensimmäisen vuosiennakon tietojen toimituksissa. Tiettyjä vuositaso tietoja pystytään toimittamaan vasta maaliskuun puolivälissä helmikuun lopun sijaan.

Julkisen talouden alijäämä- ja velkatietojen tai BKTL-tietojen toimittamisessa ei ole toistaiseksi ollut suuria haasteita toimittaa tietoja annettujen asetusten mukaisesti.

Maksutaseen tietojen tuottaminen on siirretty Suomen Pankista Tilastokeskukseen vuoden 2014 alusta. Maksutaseen tuotantojärjestelmä integroitiin tilinpidon järjestelmään vuosien 2014–2017 aikana. Tuotannon vakiinnuttua kansainväliset vaatimukset täytetään lähes täydellisesti. Ulkomaisten suorien sijoitusten tarkimpien tietojen tuotantoaikataulussa olisi vielä tarkentamisen varaa.

Kansainvälisten asetusten noudattaminen ei siis merkittävästi haasta Suomen kansantalouden tilinpidon laadinnan kehittämiseen. Käytännössä maksutaseen ja kansantalouden tilinpidon tuotannon yhtenäistäminen on kuitenkin ollut haastavaa julkaisuajankohtien erotessa toisistaan. Maksutaseen vuositietoja julkaistaan neljännesvuositietojen summina, kun taas vuositilinpidon julkaisut on eriytetty heinäkuun puoleenväliin ja tammikuun loppuun.

Jotta maksutaseen ja kansantalouden tilinpidon tiedot voitaisiin yhtenevästi julkaista, täytyisi julkaisuajankohtien olla lähellä toisiaan. Tämä julkaisupäivämäärien yhtenäisyys pätee luonnollisesti myös muiden tilinpidon osa-alueiden tietojen väliseen

yhtenevyyteen: Jos julkaisupäivämäärät ajoittuvat hyvin eri tavalla, on mahdollista, että lähdetiedot päivittyvät ja yhteneviksi ajatellut tietosisällöt poikkeavatkin toisistaan (vrt. esimerkiksi jo nyt kansallisena käytäntönä tehty neljännesvuositietojen täsmäytys vuositietoihin heinäkuun julkaisun yhteydessä).

Myös harmonisoitu eurooppalainen revisiopolitiikka ohjaa vuosijulkistusten siirtoon maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuuhun. Lisäksi harmonisoitu revisiopolitiikka ohjaa julkaistavien aikasarjojen pituuden rajaamiseen vain neljää viimeistä vuotta koskevaksi. Suomen neljännesvuositilinpidoissa, sektoritileissä neljännesvuosittain sekä rahoitustilinpidoissa on aiemmin totuttu julkaisemaan päivityksiä koko aikasarjan pituudelta.

Kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen julkaisuajankohtien käytänteet 19.6.2019 asti

Suomessa on julkaistu kuukausittain kansantalouden tilinpidon mukaista tuotantotoimintaa kuvaava Tuotannon suhdannekuvaaja-tilastoa 45 päivän viiveellä. Tilaston sisältö on EU:n neljännesvuosittaisen ”BKT-Flashin” mukainen. Neljännesvuoden ”BKT-Flashin” kansallinen julkaisu tuotetaan 45 päivän viiveellä, EU raportointi tehdään neljännesvuosilta jo 30 päivän viiveellä. Kuukausittainen maksutase julkaistaan myös 45 päivän viiveellä.

Neljännesvuositilinpito julkaistaan 60 päivän viiveellä. Tietosisällössä kuvataan bruttokansantuote tarjonta-, kysyntä- ja tulonäkökulmasta. Lisäksi julkaistaan myös bruttokansantulo, eli bruttokansantuotteen lisäksi kotimaan ja ulkomaiden väliset omaisuustulot ja -menot.

Neljännesvuosittainen maksutase ja sektoritilit neljännesvuosittain julkaistaan noin 80 päivän viiveellä. Rahoitustilinpidon neljännesvuositiedot julkaistaan noin kolmen kuukauden viiveellä.

Ensimmäisiä vuositietoja edellisen vuoden bruttokansantuotteesta, kysynnästä, tarjonnasta sekä bruttokansantulosta julkaistaan kahden kuukauden viiveellä neljännesvuositilinpidon julkaisun yhteydessä. Ensimmäinen vuositilinpidon ennako puolestaan julkaistaan kansallisen aikataulun mukaan noin 75 päivän viiveellä maaliskuun puolella välissä. Päivitettyjen kysynnän ja tarjonnan vuositietojen lisäksi se kattaa tiedot sektoritileistä. EU-asetus vaatii ESA2010-raportoinnin kyseisistä tiedoista kolmen kuukauden viiveellä. Tiedot tarvitaan kuitenkin jo aikaisemmin valtionvarainministeriöön talousennusteen laadinnan lähtötiedoiksi ja julkisen talouden suunnitelman laatimista varten.

Toinen vuositilinpidon ennako on julkaistu heinäkuun puolivälissä, eli reilun kuuden kuukauden viiveellä. Tämä vuosiennako – kuten myös tätä julkistusta seuraavien vuosiennakojen tiedot - on laadittu vuositilinpidon menetelmin ja tarkimmalla mahdollisella toimialajaolla. Tällä aikataululla tiedot on laadittu erityisesti valtionvarainministeriön käyttöön seuraavan vuoden budjetin valmistelua ja eduskunnan käsittelyä varten.

Maksutaseen tietojen vuosijulkistus on syyskuussa, kun tärkeimmät lähdeaineistot saadaan käyttöön.

Kolmannen kerran tilinpidon vuositiedot on julkaistu tammikuussa 13 kuukauden viiveellä, jolloin on saatu käyttöön viimeisimmät vuosiaineistot sekä edellisen vuoden tarjonta- ja käyttötaulukojen tiedot. Neljännen kerran vuositiedot on laadittu heinäkuuksi reilun 18 kuukauden viiveellä.

Tarjonta- ja käyttötaulukot on yleensä julkaistu kansallisesti 24 kuukauden viiveellä. Lopulliset vuositilinpidon tiedot sovitetaan tarjonta- ja käyttötaulukkojen tietoihin tammikuussa 25 kuukauden viiveellä.

Kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen uudistetut julkaisuajankohdat 20.6.2019 lähtien

Käynnissä olevassa kansantalouden tilinpidon kehittämishankkeessa uudistetaan vuositilinpidon julkaisuajankohtia ja -sisältöjä. Tärkeimpinä tilinpidon kehittämishankkeen tavoitteina on yhtenäistää tilinpidon ja maksutaseen julkaisu- ja revisioajankohtia sekä noudattaa paremmin kansainvälisiä ohjeistuksia, mm. harmonisoitua eurooppalaista revisiopolitiikkaa. Tämän lisäksi pyritään myös yhtenäistämään julkaisuajankohtia ja tietosisältöjä neljännesvuosi- ja vuositietojen sekä tilinpidon eri osa-alueiden välillä. Uudistus pyritään toteuttamaan vuosien 2019 ja 2020 aikana.

Kansantalouden vuositilinpidon julkaisut ajoitetaan eurooppalaisen harmonisoidun revisiopolitiikan mukaisesti maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuuhin. Kansallisista tammikuun ja heinäkuun julkaisuajankohdista luovutaan.

Kuukausi- ja neljännesvuosijulkistukset ajoittuvat kansantalouden tilinpidossa ja maksutaseessa samoin kuin aiemminkin, joten tässä kappaleessa keskitytään kansantalouden tilinpidon vuositietojen uusiin julkaisuajankohtiin.

Ensimmäinen vuositilinpidon ennako edellisen vuoden tiedoista julkaistaan kuten ennenkin 75 päivän viiveellä sisältäen sektoritilien tiedot sekä päivitettyt tiedot kysynnästä ja tarjonnasta.

Yllä mainitun alkuvuoden ensimmäisen vuositilinpidon ennakon jälkeen ei enää siirrytä täysin vuositilinpidon menetelmiin ja tarkkuustasoon (kuten on tehty aiemmin), vaan jatketaan ennakkollisten vuositietojen päivittämistä pääosin neljännesvuositietojen summina. Näin toimitaan niin kesä-, syys- kuin joulukuussakin, jolloin vuosilähteitä otetaan käyttöön niiden valmistuttua. Julkisyhteisöt sektori on ainoa, jossa laskenta perustuu jo maaliskuusta alkaen osin vuosimenetelmiin.

Kesäkuussa ennakkolliset vuositiedot tarkentuvat julkisyhteisöjen, investointien sekä yritystietojen osalta. Tietoja hyödynnetään muiden muassa hallituksen talousarvioesityksessä, jonka käsittely on syyskuudella eduskunnassa. Maksutaseen tietojen vuosijulkistus on edelleenkin syyskuussa, kun tärkeimmät lähdeaineistot saadaan käyttöön. Syyskuussa päivittyvät myös kulutuksen ja julkisyhteisöjen tiedot.

Kun kaikki vuositilinpidon lähdeaineistot ovat valmistuneet, laaditaan kansantalouden tilinpidon tiedot täysin vuositilinpidon menetelmin ja tarkkaan toimialajaotteluun perustuen. Tarkat toimialatiedot julkaistaan noin 15 kuukauden viiveellä maaliskuun puolessa välissä. Näitä tietoja pyritään hyödyntämään seuraavan vuoden ennakkotietojen laadinnan pohjana.

Tarjonta- ja käyttötaulukot julkaistaan 23 kuukauden viiveellä. Lopulliset vuositilinpidon tiedot sovitetaan tarjonta- ja käyttötaulukkojen tietoihin maaliskuussa 27 kuukauden viiveellä.

Uudistetussa revisiolinjauksessa pyritään huomioimaan sekä kansallisten että kansainvälisten käyttäjien tarpeet. Suomen uudet linjaukset ovat täysin ESA2010-lähetämisohjelman, EDP- ja BKTL-asetusten vaatimusten sekä maksutaseen BPM6-manuaalin ja EKP:n suuntaviivojen mukaisia. Myös kansallisten käyttäjien tarpeet pyritään huomioimaan erityisesti maaliskuu- ja kesäkuun laskentakierrosten ajoittumisessa ja tietosisällön laadussa.

Kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen uudistettujen julkaisuajankohtien erityishuomiot

Julkaisuajankohtiin tulee kaksi merkittävää muutosta Suomessa: Kansantalouden tilinpidon ennakkollisten vuositietojen päivitysajankohdat siirtyvät sektoritilit neljänneksittäin julkistusten yhteyteen ja julkaisujen yhteydessä päivitetään EU:n harmonisoiden revisiopolitiikan mukaan enintään neljän viimeisimmän vuoden tietoja.

Kansantalouden tilinpidon vuositiedot päivittyvät uudessa julkaisurytmissä neljä kertaa vuodessa: maaliskuu-, kesä-, syys- ja lokakuussa. Kesä- ja syyskuussa päivitetään kahta edellistä vuotta, joulukuussa vain edellistä vuotta. Maksutaseen tiedot puolestaan päivittyvät maaliskuu- ja syyskuussa kahden edellisen vuoden osalta. Maksutaseen vuositiedot ovat neljänneksen summa ja täten yhtenevät neljännesvuositietojen kanssa. Kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen tiedot päivitetään reaalityökalouden eli vaihtotaseen osalta yhteneviksi neljänneksittäin. Rahoitustaseen ja ulkomaisen varallisuusarvoseman osalta on käynnissä kehittämishanke, jossa pyritään erojen minimointiin vuoden 2020 loppuun mennessä.

Neljännesvuositilinpidossa, sektoritileillä neljännesvuosittain ja rahoitustilinpidossa luovutaan käytännöstä päivittää koko aikasarja jokaisen julkaisun yhteydessä. Koko aikasarjan sijaan päivitetään vain kuluvan vuoden ja neljän viimeisimmän vuoden tietoja. Poikkeuksena on syyskuun julkaisu, jolloin koko aikasarja on avoinna päivityksille. Näin toimitaan eurooppalaisen harmonisoidun revisiopolitiikan ohjeistuksen mukaisesti.

Näiden kahden muutoksen lisäksi tulee huomioida EU-asetus julkisen talouden alijäämä- ja velkaraportoinnista eli EDP-raportoinnista. EDP-raportointi tehdään kahdesti vuodessa maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tällöin EDP-asetusvaatimusten mukaan julkisen talouden tietoja tulee tarvittaessa päivittää maaliskuussa ja syyskuussa kansantalouden tilinpidon vuositietojen julkistusten jälkeenkin. Eurostat tarkastaa ja validoi jäsenmaiden toimittamat alijäämä- ja velkatiedot ja voi tämän prosessin yhteydessä vaatia muutoksia raportoituihin tietoihin tai jopa yksipuolisesti päivittää niitä. Tämän vuoksi julkisyhteisöjen jo julkaistuihin tietoihin voi tulla päivitystarpeita. Tällöin päivitetty julkisyhteisöjen tiedot julkistetaan noin 110 päivän viiveellä.

Mahdollinen Eurostatin EDP-tietojen tarkistusprosessin aiheuttamien muutosten päivitys muihin kansantalouden tilinpidon julkaistaviin tietoihin tehdään pääsääntöisesti seuraavan neljännesvuoden laskennan yhteydessä (eli touko-kesäkuussa tai marras-joulukuussa). Mikäli muutokset ovat kooltaan tai sisällöltään talouden koko kuvaan merkittävästi vaikuttavia, tehdään päivitykset tilinpitoon välittömästi aiempien tilastojulkistusten korjauksena. Muutosten merkittävyys arvioidaan tapauskohtaisesti.

Uudistettu julkaisuajankataulu tuo selkeyttä kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen julkaisuajankohtiin. Neljännes- ja vuosijulkaisujen rytmittäminen samoihin ajankohtiin parantaa tilinpidon eri osa-alueiden tietosisältöjen yhtenevyyttä. Kuitenkin neljännesvuositietojen julkaisuajankohdissa (neljännesvuositilinpito ja sektoritilit neljänneksittäin) on vielä noin vajaan kuukauden ero. Tämä johtuu ESA2010-lähtämishojelman määrittelemistä aikatauluista, jotka kohdistuvat tilinpidon eri kokonaisuuksille eri ajankohtina.

Neljännesvuositilinpito päivittyy 60 päivän viiveellä ja sektoritilit neljännesvuosittain 80 päivän viiveellä (pois lukien ensimmäinen neljännes 75 päivän viiveellä maaliskuun puolella välissä). Vuositiedot päivitetään neljänneksittäin sektoritilit neljännesvuosittain -julkaisun yhteydessä. Tämä tarkoittaa, että neljännesvuositilinpidon tietoja päivitetään jokaisella neljänneksellä uudestaan 75 tai 80 päivän viiveellä. Näiden kahden

neljännesvuositietojen julkaisuajankohdan välissä saadaan tärkeitä lähdeaineistoja, joilla voi olla merkitystä BKT:n kehitykseen.

Kansantalouden tilinpidossa ja maksutaseessa pidemmän aikavälin tavoitteena on nopeuttaa sekä kriittisten lähdeaineistojen saatavuutta että kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen tuotantoprosesseja, jotta kysyntään ja tarjontaan vaikuttavat vuosi- ja neljännesvuositiedot saataisiin käyttöön jo neljännesvuositilinpidon aikataulussa eli 60 päivän viiveellä neljänneksen päätyttyä.